

IZMJENE KAZNENOG ZAKONA U ODNOSU NA KAZNENA DJELA PROTIV VRIJEDNOSTI ZAŠTIĆENIH MEĐUNARODNIM PRAVOM¹

Razvoj međunarodne zajednice u svojoj ukupnosti nužno u sebi uključuje i razvoj pravnih normi u sferi kaznenog zakonodavstva. Ovaj razvoj odnosi se na problematiku koju je upravo međunarodna zajednica prepoznala kao nove pojavne oblike ponašanja koji su neprihvatljivi svim razvijenim pravnim sistemima. Taj razvoj opredmećen je izradom i stvaranjem brojnih međunarodnih ugovora kojima su pristupale zemlje koje su same sebe prepoznale kao pripadnicu kruga država sa razvijenim pravnim sistemom. RH je u odnosu na brojne međunarodne ugovore prepoznala sebe kao jednu od tih zemalja te je potpisavši brojne međunarodne ugovore i ratificirajući ih, pravne norme iz takvih ugovora, u skladu sa normama našeg Ustava, implementirala u naš unutarnji pravni sistem.

Međutim, tekstovi ovih međunarodnih ugovora često nalažu da se određene norme tih ugovora i izravno implementira u norme domaćeg prava.

Od donošenja i početka primjene Kaznenog zakona pa do danas RH pristupila je i ratificirala brojne međunarodne ugovore koji se odnose i na kaznenopravnu sferu. Izmjene i dopune Kaznenog zakona usvojene 15. srpnja 2004., čija primjena je počela 1. listopada 2004. godine dijelom su rezultat i

* sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹ ING Biro - članak

usklađivanja hrvatskog kaznenog zakonodavstva sa obavezama koje je RH preuzela međunarodnim ugovorima.

U svome izlaganju ograničiti ću se samo na novosti u kaznenom zakonodavstvu kod novih kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom te u odnosu na jedno kazneno djelo čiji sadržaj je izmijenjen. Radi se o kaznenim djelima

- zločina protiv čovječnosti iz čl. 157a Kaznenog zakona
- kazneno djelo zapovjedne odgovornosti iz čl. 167a Kaznenog zakona
- kazneno djelo novačenja plaćenika iz čl. 167b Kaznenog zakona
- kazneno djelo pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom iz čl. 187a Kaznenog zakona
- kazneno djelo naknadne pomoći počinitelju kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom iz čl. 187b Kaznenog zakona, te
- novi tekst kaznenog djela iz čl. 175 Kaznenog zakona nazvan Trgovanje ljudima i ropstvo.

Zločina protiv čovječnosti (čl. 157.a Kaznenog zakona)

„Tko kršeći pravila međunarodnog prava u sklopu širokog ili sustavnog napada usmjerenog protiv civilnog pučanstva, uz znanje o tom napadu, naredi da se druga osoba usmrti, da se radi potpunog ili djelomičnog istrebljenja nekom civilnom pučanstvu nametnu životni uvjeti koji mogu dovesti do njegova uništenja, da se trguje nekom osobom, poglavito ženom ili djetetom ili da se neka osoba porobljuje radi seksualnog iskorištavanja ili zbog

drugih razloga tako da se nad njom vrše pojedine ili sve ovlasti koje proizlaze iz prava vlasništva, da se druga osoba prisiljava na prostituciju, da se drugoj osobi bez njezina pristanka i kada to nije opravdano medicinskim razlozima oduzme biološka reproduktivna sposobnost, da se druge osobe prisilno premještaju putem izгона ili drugih prisilnih mjera sa područja na kome zakonito borave, da se druga osoba protupravno zatvori ili da joj se na drugi način protupravno oduzme sloboda, da se osoba kojoj je oduzeta sloboda ili je pod nadzorom muči tako da joj se namjerno nanose teške tjelesne ili duševne boli ili patnje, da se neka osoba siluje ili da se nad njom izvrši neko drugo spolno nasilje ili da se žena koja je nasilno zatrudnjela namjerno drži u zatočenju kako bi se utjecalo na etnički sastav nekog pučanstva, da se druga osoba progoni tako da joj se namjerno i u velikoj mjeri oduzmu temeljna prava zato što pripada određenoj skupini ili zajednici, da se u ime ili uz dopuštenje, potporu ili pristanak države ili političke organizacije uhite, drže u zatočeništvu ili otmu druge osobe a da se nakon toga ne prizna da je tim osobama oduzeta sloboda ili da se uskrati obavijest o sudbini tih osoba ili mjestu na kome se nalaze ili da se u okviru institucionaliziranog režima sustavnog potlačivanja i dominacije jedne rasne skupine nad drugom rasnom skupinom ili skupinama i u namjeri održavanja takvog režima počini neko nečovječno djelo opisano u ovom članku ili djelo slično nekom od tih djela (zločin apartheida), ili tko počini neko od navedenih djela,

kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.“

Radi se o novom kaznenom djelu koje svoje osnove ima u tzv. Rimskom statutu Međunarodnog kaznenog suda, kojem Statutu je pristupila i Republika Hrvatska te ga ratificirala.

Iako Ustav Republike Hrvatske propisuje mogućnost izravne primjene međunarodnih akata kojima je pristupila i ratificirala ih Republike Hrvatska, sa snagom iznad samih zakona, zakonodavac se ipak odlučio unijeti i tekst ove pravne norme u sam Kazneni zakon.

Naime, da bi se izbjegle sve nedoumice kod primjenjivača zakona je li opisano ponašanje propisano kao kazneno djelo ili je to tek izvedenica iz međunarodnog prava, zakonodavac je na to dao jasan odgovor, istovremeno zadovoljavajući i preambulu samog Statuta koja kaže „naglašavajući da Međunarodni kazneni sud utemeljen po ovome Statutu mora biti komplementaran nacionalnoj kaznenoj sudbenosti“, opisano ponašanje odredio je kao kazneno djelo i nacionalnim zakonodavstvom.

Istovremeno, takvim propisivanjem isključena je mogućnost tumačenja o ne htijenju domaće sudbene vlasti da određeno ponašanje označi nedopuštenim i sankcionira, kojim tumačenjem, prema odredbama Statuta, otvara se mogućnost za preuzimanje mogućeg kaznenog progona iz nadležnosti domaćih sudova pred Međunarodni kazneni sud.

Iako je ovo kazneno djelo vrlo slično kaznenom djelu genocida, među njima postoji suštinska razlika.

Uz opće odrednice da počinitelj ovog kaznenog djela može biti svaka osoba, civilna i vojna, obzirom da ga zakon označava rječicom „tko“; da može biti izvršeno samo u vrijeme napada; da počinitelj mora biti dio tog napada; da napad mora biti na civilno pučanstvo te da mora biti raširen i sustavan, za počinitelja ovog kaznenog djela potrebno je utvrditi njegovu svijest da je njegovo ponašanje upravo dio tog napada te da poznaje širi kontekst u kojem se njegovo ponašanje odvija.

Iako opisi nedopuštenih čina počinitelja u značajnoj mjeri korespondiraju sa kaznenim djelom genocida, važno je uočiti da je zaštitni objekt kod kaznenog djela genocida „nacionalna, etnička, rasna ili vjerska skupina“, dakle skupina kao cjelina određena istaknutim obilježjima. Međutim, kod kaznenog djela zločina protiv čovječnosti postupanje počinitelja usmjereno je prema „drugoj osobi“. Dakle zaštitni objekt je ljudska jedinka i ne traži se da ona bude dio određene skupine. Dostatno je samo ponašanje i prema pojedincu, naravno uz pretpostavku da su ostvarena druga obilježja ovog kaznenog djela kako je to ranije naznačeno.

Zapovjedna odgovornost (članak 167. a)

Članak 167.a

(1) Za kaznena djela iz članka 156. – 167. ovoga Zakona kaznit će se kao počinitelji vojni zapovjednik ili druga osoba koja stvarno djeluje kao vojni zapovjednik ili nadređena civilna osoba ili druga osoba koja u civilnoj organizaciji ima stvarnu vlast zapovijedanja ili nadzora, ako su znali da podređeni čine ta kaznena djela ili se spremaju počinuti ih, a nisu poduzeli sve razborite mjere kako bi ih u tome spriječili. U tom slučaju neće se primijeniti odredba članka 25. stavka 3. ovoga Zakona.

(2) Osobe navedene u stavku 1. ovoga članka koje su morale znati da se podređeni spremaju počinuti jedno ili više kaznenih djela iz članka 156. – 167. ovoga Zakona pa zbog propuštanja dužnog nadzora nisu poduzele sve razborite mjere kojima bi se spriječilo počinjenje tih kaznenih djela,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(3) Osobe navedene u stavku 1. ovoga članka koje ne prosljede stvar nadležnim vlastima u cilju provođenja istrage i kaznenog progona nad neposrednim počiniteljima, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

Također se radi o novom kaznenom djelu. Njegovu primjenu započeo je MKSJ, kroz oblike tumačenja odredbe čl. 7. st. 3. Statuta MKSJ koja glasi:

„Činjenica da je neko od djela navedenih u članovima 2 do 5 ovog Statuta počinio podređeni ne oslobađa njegovog nadređenog krivične odgovornosti ako je nadređeni znao ili je bilo razloga da zna da se podređeni sprema počiniti takva djela ili da ih je već počinio, a nadređeni nije poduzeo nužne i razumne mjere da spriječi takva djela ili kazni počinioce“.

Znatno kvalitetnije pitanje kaznene odgovornosti zapovjednika riješio je Rimski statut kada propisuje u čl. 28. te određuje:

ODGOVORNOST ZAPOVJEDNIKA I OSTALIH NADREĐENIH OSOBA

Pored drugih osnova kaznene odgovornosti propisanih ovim Statutom, za kaznena djela iz nadležnosti Suda:

1. Vojni zapovjednik ili osoba koja stvarno djeluje kao vojni zapovjednik kazneno odgovara za djela iz nadležnosti Suda koja su počinile snage pod njegovim/njezinim stvarnim zapovjedništvom i nadzorom ili stvarnom vlašću i nadzorom ako je propustio/la da ispravno obavlja nadzor nad tim snagama kada:

(a) taj vojni zapovjednik ili osoba zna, ili na temelju okolnosti u to vrijeme, mora znati da te snage čine ili da se spremaju počiniti takva kaznena djela;

(b) taj vojni zapovjednik ili osoba propusti poduzeti sve nužne i razborite mjere u njegovoj/njezinoj moći kako bi spriječio ili suzbio počinjenje takvih kaznenih djela ili ne proslijedi stvar nadležnim vlastima u cilju provođenja istrage i kaznenog progona.

2. Glede odnosa između nadređenih i podređenih koji nisu opisani u stavku 1., nadređeni kazneno odgovara za djela iz nadležnosti Suda koja su počinili podređeni pod njegovom/njezinom stvarnom vlašću i nadzorom, kao posljedicu njegova/njezina propusta da nad njima ispravno obavlja nadzor kada:

(a) taj nadređeni zna ili svjesno zanemaruje obavijesti koje mu jasno ukazuju da podređeni čine ili se spremaju počiniti takva kaznena djela;

(b) su kaznena djela bila povezana s djelatnošću koja je bila u okviru stvarne odgovornosti i nadzora nadređenoga; i

(c) taj nadređeni propust poduzeti sve nužne i razborite mjere u njegovoj/njezinoj moći kako bi spriječio ili suzbio počinjenje takvih kaznenih djela ili ne proslijedi stvar nadležnim vlastima u cilju provođenja istrage i kaznenog progona.

Ovaj oblik kaznene odgovornost bio je predmet najvećih nedoumica i nesporazuma. Dok su hrvatski sudovi odgovornost zapovjednika tumačili kroz oblik počinjenja kaznenog djela nečinjenjem, nalazeći da se kaznena djela iz kataloga mogu počiniti kako činjenjem tako i ne činjenjem, a sve tumačeći odredbe čl. 86. i čl. 87. Dopunskog protokola Ženevskih konvencija o žrtvama međunarodnih sukoba (Protokol I.).

Međutim, MKSJ odredbu o zapovjednoj odgovornosti tumačio je znatno šire, pa i bez traženja uzročne veze između propusta i počinjenog zločina, istovremeno utvrđujući odgovornost zapovjednika za počinjeno osnovno

kazneno djelo modalitetom počinjenja kako ga je određivala odredba čl. 7. st. 3. Statuta.

Nova norma u Kaznenom zakonu, iako naizgled ostaje u okvirima ranije navedenih primjedbi sudskoj praksi MKSJ, ipak čini bitan iskorak na tragu odredaba Rimskog statuta i utvrđuje razlikovanje više oblika odgovornosti zapovjednika.

Dok je st. 1. ovoga članka blizak dosadašnjem tumačenju zapovjedne odgovornosti kao oblika počinjenja osnovnog kaznenog djela nečinjenjem, propisujući sada izrijekom odgovornost zapovjednika, bilo formalnog ili stvarnog, za temeljno kazneno djelo iz kataloga kao počinitelja, ako je **znao** da podređeni pripremaju li čine neko od kaznenih djela iz kataloga, a nije poduzeo **razborite mjere** da ih spriječi, stavak 2. ovoga članka propisuje odgovornost i za nehajno postupanje.

Međutim, u slučaju odgovornosti zapovjednika za nehajni oblik, on ne odgovara za osnovno kazneno djelo koje su počinili njemu podređeni kao supočinitelj, već za sam čin propuštanja, kako je on propisan u stavku 2. čl. 167.a., dakle za kazneno djelo koje se naziva „Zapovjedna odgovornost“. Time je izbjegnut prigovor ne postojanja uzročne veze između propusta zapovjednika i učinjenog zla od strane njemu podređenih, a istovremeno zadovoljeno je kriterijima civiliziranog ratovanja kako su oni propisani prvo u čl. 86. i čl. 87. Dopunskog protokola Ženevskih konvencija o žrtvama međunarodnih sukoba (Protokol I.), zatim u Statutu MKSJ, a konačno i u Rimskom statutu, koji je bio temelj ove zakonske izmjene.

Stavak 3. ovoga članka propisuje odgovornost zapovjednika ponovno za propust u ponašanju nakon što su njemu podređeni počinili kazneno djelo iz kataloga. Naime, kako je nedopuštenost postupanja kojim se ostvaruju kaznena djela iz kataloga tekovima razvijene civilizacije, ova norma sankcionira propust

zapovjednika u sudskom procesuiranju počinitelja kojima je nadređen, kada sazna da su počinili neko od kaznenih djela iz kataloga.

Ovom izmjenom jasnije je definirana odgovornost zapovjednika u odnosu na potrebu nadzora njemu podređenih i izbjegnut je nedostatak uzročnosti u odnosu na osnovno kazneno djelo kada je utvrđeno nehajno postupanje zapovjednika u odnosu na konzumiranje funkcije zapovijedanja, koja u sebi obuhvaća i dužni nadzor.

Hoće li ova norma doći u primjenu u odnosu na zapovjednu strukturu u Domovinskom ratu i da li bi to bilo pitanje povrede načela zabrane retroaktivnosti? Na ovo pitanje nije lako dati jednoznačan odgovor i ono može biti predmet druge i šire rasprave samo o tom problemu.

Novačenja plaćenika (čl. 167.b Kaznenog zakona)

Ovo kazneno djelo rezultat je usklađivanja unutarnjeg kaznenog zakonodavstva sa odredbama Međunarodne konvencije protiv novačenja, korištenja, plaćanja i osposobljavanja plaćenika, koju je Republika Hrvatska ratificirala 24. rujna 1999. godine.

Ova konvencija bila je temelj za definiranje pojma plaćenika i propisivanje novog kaznenog djela koje zabranjuje njihovo novačenje:

čl. 89. st. 34. Kaznenog zakona:

„Plaćenik je osoba posebno novačena u zemlji ili u inozemstvu kako bi se borila u oružanom sukobu ili radi sudjelovanja u zajedničkom činu nasilja koje je usmjereno na rušenje vlade ili na neki drugi način podrivanje ustavnog poretka ili teritorijalne cjelovitosti države, koji nije državljanin strana u sukobu niti živi na području koje nadzire strana u sukobu, pripadnik oružanih snaga

strane u sukobu odnosno strane na čijem se području poduzima akcija, niti ga je poslala država koja nije strana u sukobu kao službenog pripadnika svojih oružanih snaga, a koja je motivirana na sudjelovanje u neprijateljstvima isključivo osobnim dobitkom koji znatno prelazi visinu naknade koja je obećana ili se plaća borcima sličnog čina i zvanja u oružanim postrojbama strane koja sudjeluje u neprijateljstvima“

čl. 167. b Kaznenog zakona

Novačenje plaćenika

(1) Tko kršeći pravila međunarodnoga prava novači, koristi, plaća ili osposobljava plaćenika za sudjelovanje u oružanom sukobu ili zajedničkom činu nasilja usmjerenom na rušenje vlade, podrivanje teritorijalne cjelovitosti države ili ugrožavanje njezina ustavnog ustrojstva,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina.

(2) Tko radi stjecanja materijalne koristi kao plaćenik izravno sudjeluje u oružanom sukobu ili zajedničkom činu nasilja,

kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

Ponovno valja uočiti da počinitelj ovog kaznenog djela može biti svaka osoba, kako vojna tako i civilna, ali je važno da njegovo postupanje bude protivno pravilima međunarodnog prava u pokušaju ili stvarnom uključivanju plaćenika u akte nasilja kako ih definira zakon.

Značajno je uočiti da stavak 2. istog članka propisuje kažnjavanje i same osobe plaćenika, ali za to traži dva uvjeta. Prvi je da je njegova aktivnost bila

motivirana stjecanjem materijalne koristi, a drugi je da je izravno sudjelovao u aktima nasilja kako su oni propisani.

Pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (čl. 187.a Kaznenog zakona)

(1) Tko uklanja prepreke, stvara plan ili se dogovara s drugima ili poduzme drugu radnju kojom se stvaraju uvjeti za izravno počinjenje kaznenih djela iz članka 156. – 160., članka 169. – 172., 179. i 181. ovoga Zakona, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko nabavlja ili prikuplja financijska sredstva svjestan da će se ona u potpunosti ili djelomično koristiti za počinjenje kaznenih djela iz stavka 1. ovoga članka.

Pripremne radnje zakonodavac u Općem dijelu posebno ne određuje, a predstavljaju jednu od faza u počinjenju kaznenog djela. Njihova kažnjivost postoji samo ako to zakonodavac izrijeком predvidi i uobičajeno je da zakonodavac to učini u odnosu na teške oblike kaznenih djela, u pravili štiteći suverenitet svoje države.

Međutim, kako je Republika Hrvatska dio razvijene međunarodne zajednice, pojavila se potreba sankcioniranja pripremnih radnji u odnosu na kaznena djela iz kataloga, a kojima se povređuju dobra zaštićena međunarodnim pravom.

Stoga zakonodavac u katalog kaznenih djela uvrštava i kazneno djelo Pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim

pravom, određujući moguće oblike njegovog počinjenja pa već i samim stvaranjem plana, dakle misaonom aktivnošću (koju je naravno potrebno dokazati) za počinjenje nekog od kaznenih djela iz kataloga.

Naknadna pomoć počinitelju kaznenog djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (čl. 187b Kaznenog zakona)

(1) Tko počinitelja kaznenog djela iz članka 156. – 160., članka 169. – 172., 179. i 181. ovoga Zakona sakrije, daje mu hranu, odjeću, novac ili ga na drugi način zbrinjava da bi otežao njegovo otkrivanje ili uhićenje, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.

(2) Neće se kazniti za kazneno djelo iz stavka 1. ovoga članka osoba kojoj je počinitelj kaznenog djela bračni drug, osoba s kojom živi u izvanbračnoj zajednici, rođak po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, posvojitelj ili posvojenik i njihovi bračni drugovi ili osobe s kojima žive u izvanbračnoj zajednici.

Kazneni zakon je već ranije poznao kazneno djelo Pomoći počinitelju nakon počinjenog kaznenog djela, i ono je propisano u čl. 301. Kaznenog zakona.

Međutim, ova norma opisuje klasični pristup jataka počinitelju kaznenih djela iz kataloga i zakonodavac za to postupanje propisuje strože kažnjavanje. Dakle ovo kazneno djelo nije usmjereno samo na počinitelja koji aktivno djeluje na otežanom otkivanju kaznenog djela i počinitelja, već je njegova aktivnost usmjerena i na zbrinjavanje takve osobe, pa čak i davanje novca takvoj osobi.

U odnosu na stavak 2. ovog članka uočljivo je da zakonodavac ne isključuje postojanje kaznenog djela ako ga počine privilegirane osobe, kako to čini u čl. 301. Kaznenog zakona, već samo određuje obligatorno da se takva osoba neće kazniti, što ne znači da ona ne čini kazneno djelo ako su njene aktivnosti podvodive pod obilježja kaznenog djela iz stavka 1. ovoga članka.

Trgovanje ljudima i ropstvo (čl. 175 Kaznenog zakona)

Iako se ne radi o novom kaznenom djelu (prvi puta je uvedeno u naše kazneno zakonodavstvo u KZ SFRJ pod drugačijim nazivom i sa nešto drugačijim sadržajem), zakonodavac je i ovu problematiku uskladio sa međunarodno preuzetim obavezama i normama međunarodnog prava kako su one propisane Konvencijom Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Protokolom za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece te Protokolom protiv krijumčarenja imigranata kopnom, morem i zrakom, kojim je dopunjena Konvencijom Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta.

Odredba čl. 175 Kaznenog zakona sada glasi:

Trgovanje ljudima i ropstvo

Članak 175.

(1) Tko kršeći pravila međunarodnog prava uporabom sile, ili prijetnjom uporabe sile, prijevarom, otmicom, zlouporabom položaja bespomoćnosti ili ovlasti ili na drugi način vrbuje, kupi, proda, preda, prevozi, prevede, potiče ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji, skriva ili prima osobu radi uspostave ropstva ili

njemu sličnog odnosa, prisilnog rada ili služenja, seksualnog iskorištavanja, prostitucije ili nedopuštenog presađivanja dijelova ljudskog tijela, ili tko osobu drži u ropstvu ili njemu sličnom odnosu,

kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Tko kršeći pravila međunarodnog prava vrbuje, kupi, proda, preda, prevozi, prevede, potiče ili posreduje u kupnji, prodaji ili predaji, skriva ili prima dijete ili maloljetnu osobu radi uspostave ropstva ili njemu sličnog odnosa, prisilnog rada ili služenja, seksualnog iskorištavanja, prostitucije ili nedopuštenog presađivanja dijelova ljudskog tijela, ili tko dijete ili maloljetnu osobu drži u ropstvu ili njemu sličnom odnosu,

kaznit će se kaznom zatvora od najmanje pet godina.

(3) Ako je kazneno djelo iz stavka 1. ili 2. ovoga članka počinjeno u sastavu grupe ili zločinačke organizacije ili je počinjeno u odnosu na veći broj osoba, ili je prouzročena smrt jedne ili više osoba,

počinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

(4) Bez utjecaja je na postojanje kaznenog djela iz stavka 1. i 2. ovoga članka okolnost je li osoba pristala na prisilni rad ili služenje, seksualno iskorištavanje, ropstvo ili ropstvu sličan odnos ili nedopušteno presađivanje dijelova svoga tijela.

Dok stavak 1. ovog članka propisuje ponašanje protivno međunarodnom pravu te označava načine počinjenja ovog kaznenog djela općenito, u stavku 2. posebno se štite djeca i maloljetne osobe kao posebno ranjiva populacija.

Za počinjenje ovog kaznenog djela dovoljno je utvrđenje zabranjenog postupanja i samo prema jednoj osobi, dok ako se radi o većem broju osoba na strani žrtava ili je prouzročena smrt žrtve ili se pak radi o djelu organiziranog kriminaliteta, kazneno djelo dobiva na težini i zakonodavac predviđa mogućnost izricanja i kazne dugotrajnog zatvora.

Posljednji stavak izrijekom isključuje mogućnost isključenja protupravnosti pristankom žrtve. Naime, radi se o posebno teškim kaznenim djelima kojima su najčešće izložene socijalno ugrožene strukture, koje mogu izraziti i svoj pristanak na stavljanje u zakonom zabranjeni položaj. Međutim, kako je ljudska sloboda i dostojanstvo civilizacijska tekovina, zakonodavac, sukladno odredbama međunarodnih ugovora ne dopušta takve postupke, pa i pristankom žrtve.